

Overgang mellom barnehage, skole og SFO

Plan for overgang og sammenheng



Innhold

1. Innledning og bakgrunn	3
1.1. Samarbeid	4
1.2. En god overgang for barnet	5
2. Årshjul.....	11
3. Skolestart	12
3.1 Innhold på første trinn	12

1. Innledning og bakgrunn

Overgang fra barnehage til skole og SFO er en stor milepæl i et barns liv. For noen er det spennende og for andre er det skummelt. De voksne rundt barna har derfor en svært viktig oppgave med å gjøre denne overgangen trygg og god. Samarbeid på tvers av nivåer og fag er avgjørende.

I 2018 fikk barnehage, skole og SFO en lovfestet plikt til å samarbeide for å sikre barna en best mulig overgang. Dette er forankret i barnehageloven § 2a og opplæringsloven § 4-7. Kommunen skal sørge for at barna får en trygg og god overgang fra barnehagen til skolen og skolefritidsordningen.

En god sammenheng mellom barnehage og skole skal ivareta barnets behov for trygghet i en overgangsprosess, og bidra til at opplæringen tilpasses det enkelte barnet fra første skoledag.

Det handler både om å ivareta, støtte og utvikle læringspotensialet hos det enkelte barnet på et tidlig tidspunkt, og at barnet får mulighet til å bygge videre på kunnskap og erfaringer fra barnehagen.

Kommunen ved avdeling barnehage og skole skal sammen utarbeide en plan for overgangen. Skolen skal samarbeide med barnehagen for å sikre en trygg og god overgang for alle barn, uavhengig om barnet har gått i kommunal eller privat barnehage. Barn og foreldre skal være trygge på at både barnehage og skole gjør sitt beste for å skape kontinuitet og sammenheng i opplæringen. For å lykkes med dette er det viktig å etablere gode rutiner for samarbeid.

Både barn og foreldre må også få medvirke til at overgangen blir best mulig.

Barnehager, skoler og SFO må være spesielt oppmerksomme på at barn som trenger særskilt tilrettelegging, skal få en god overgang. Det samme gjelder barn og foreldre med flerspråklig bakgrunn som kan ha behov for særskilt veiledning og språklig tilrettelegging.

Denne planen er en standard for hvordan dette arbeidet skal gjøres i Haugesund. Det er et lederansvar å sikre at planen følges.

Haugesund mai 2026.

1.1. Samarbeid

Hjemmet og barnehagen

Både foreldre og barn trenger forutsigbarhet i overgangen fra barnehage til skole/SFO. De må vite noe om tilbudet til de eldste barna i barnehagen og hva de kan forvente når barnet begynner på skole og SFO. For å oppnå dette, oppfordres det til å legge til rette for god dialog som involverer foreldre, barnehage, skole og SFO (Barnehageloven, 2006, § 2a). Når foreldre opplever trygghet, blir de bedre i stand til å støtte sine barn både emosjonelt og sosialt i overgangen.

Skole og SFO

En vellykket overgang handler ikke om at barnet skal være klar for skolen, men at skolen skal være klar for barnet. Skolen skal ta hensyn til det barna har lært i barnehagen, barnets erfaringer og læringspotensialet.

SFO er for mange barn det første møte med skolen. SFO sin rolle i overgangen blir derfor svært viktig. Rammeplanen for skolefritidsordningen presiserer at SFO og skole bør samarbeide tett for å skape best mulig helhet i hverdagen for barna.

PPT

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) har en viktig rolle i å støtte barn som trenger særskilt tilrettelegging i overgang fra barnehage til skole. Målet er å sikre en trygg, helhetlig og godt planlagt overgang slik at barnet får kontinuitet i oppfølgingen og gode forutsetninger for læring og trivsel. PPT samarbeider med foreldre, barnehage og skole i planlegging av overgangen, og kan bistå med råd om læringsmiljø, organisering, kompetanse og andre tiltak. Det er viktig med en felles forståelse, lik praksis og god kvalitet i overgangsarbeidet.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste

Disse tjenestene følger alle barn fra fødsel og gjennom barnehage- og skoleløpet. Tjenesten er derfor en viktig samarbeidspartner som må inkluderes i arbeidet med å skape gode overganger for barna.

God informasjon om hvert barn før skolestart

For at skolen skal kunne legge til rette for hvert enkelt barn allerede fra skolestart, er det viktig å få god informasjon om hvert barn. Informasjon fra barnehagen må ha fokus på hva barnet mestrer og på hva barnet trenger støtte til. Ansatte må ha bevissthet rundt at barn gjør så godt de kan, men har ikke alltid de ferdighetene som trengs, eller kan ha utfordringer som ikke alltid er kjent for omgivelsene. Atferden kan dermed lett bli misforstått og bli gjort

til en egenskap ved barnet. Denne bevisstheten er en svært viktig forutsetning for å klare å skape trygge og inkluderende fellesskap der alle barn får være med.

Foreldre skal ha en aktiv rolle og gi samtykke til overlevering av informasjon. De må få innsyn i og avgjøre hvilken informasjon som følger barnet over i skolen. Foreldre skal inviteres til å delta på møter som dreier seg om informasjon om sitt eget barn.

Samarbeid barnehage – skole/SFO

Barnehage og skole/SFO skal ha et godt samarbeid for å sikre en god overgang mellom barnehage og skole/SFO. I Haugesund skal «Plan for overgang» med forpliktende tiltak sikre dette samarbeidet. I denne planen legges det opp til felles møtepunkter som for eksempel besøk, kursdager og nettverk.

1.2. En god overgang for barnet

Barnet er den viktigste aktøren i overgangen. Utvikling av tiltak må derfor skje med utgangspunkt i barnets opplevelse og perspektiv. Ut fra fem- og seksåringers perspektiv kan vi skissere opp ulike faktorer det er viktig å legge til rette for i overgangen.

Et trygt og godt barnehage- og skolemiljø.

I lovverk for barnehage- skole og SFO står det at en skal legge til rette for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø.

Alle som jobber med barna har en plikt til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom barna ikke har et trygt og godt barnehage- og skolemiljø. Alle vurderinger og handlinger skal ha barnets beste som utgangspunkt. Barn som ikke opplever å ha det trygt og godt må oppleve at deres beskrivelser av hvordan de har det blir lyttet til og tatt på alvor. Trygge barn trives bedre og lærer mer.

Sosial kompetanse er viktig for å gjøre barna i stand til å skape varige relasjoner og vennskap, og være en likeverdig deltaker i lek og samspill. Barnas identitet og selvbylde, meninger og holdninger blir til i samspill med andre. Sosial læring skjer i både undervisning og alle andre aktiviteter i skolen og må derfor ses i sammenheng.

Relasjoner mellom barna og personalet i barnehage, skole og SFO og de foresatte har betydning for barnets trivsel, utvikling og læring. Tidlige samspillserfaringer «bygger» barnets hjerne. Barn lærer best i gode relasjoner. Et godt leke- og læringsmiljø oppstår når barn har en trygg og god relasjon til voksne som lytter til dem, og som fungerer som støtte både språklig, emosjonelt og sosialt. En god relasjon mellom barn og voksne har også betydning for relasjonen barna imellom. Gode overganger for barn forutsetter at barna omgis av et nettverk av relasjoner. Den voksnes væremåte og kroppsspråk påvirker hvordan

barn oppfatter og ser seg selv. Barna skal møte barnehageansatte, ansatte på SFO og ansatte i skolen som har et anerkjennende og varmt barne- og elevsyn som viser at de er glade i dem og tar ansvar for relasjonen.

Tilhørighet og fellesskap



Barnehage og skole må vise interesse for å skape en gjensidig forståelse for hverdag og læringskultur. Når skolen skal planlegge og legge til rette for kontinuitet i læringsprosessen er det viktig å ha kjennskap til og ta utgangspunkt i barnehagens innhold slik det står beskrevet i rammeplanen.

Barnets beste skal alltid ligge til grunn for barnehagens og skolens arbeid.

Barnet skal oppleve at skolen fortsetter

der barnehagen slutter. Skole og SFO skal kjenne til og bruke barnets erfaringer, kunnskaper og ferdigheter for å legge til rette for en god skolestart.

Barnet skal i overgang fra barnehage til skole bli møtt med undring og nysgjerrighet. Kunnskap om barnets livssituasjon skal brukes for å gjøre overgangen så god som mulig. Dette krever et godt samarbeid med barna og deres foreldre. Barnets egen stemme er viktig og skal ha stor påvirkning i overgangen. Barnehage, skole og SFO skal ha et helhetlig syn på barns utvikling og læring, og jobbe for et inkluderende miljø.

Barn og unge er nysgjerrige og ønsker å oppdage og å skape. I opplæringen skal elevene få rike muligheter til å utvikle engasjement og utforskertrang. For de yngste barna i skolen er lek nødvendig for trivsel og utvikling, men også i opplæringen som helhet gir lek muligheter til kreativ og meningsfylt læring.

Overordnet del i læreplanverket.

Lek og læring

Studier viser at barn lærer best når de er aktive, engasjerte og opplever mening i samspill med andre. Lek er med på å støtte barns utvikling og styrke ferdigheter som er viktige når barn begynner på skolen. Fagområdene i rammeplanen er på mange måter de samme som barna møter som skolefag senere.

Å bruke lek som utgangspunkt for å utvikle ferdigheter og kunnskaper knyttet til fagområdene, er i tråd med rammeplanens anbefalinger. Progresjon i barnehagen innebærer at alle barn skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang.

Barnehagen skal sørge for progresjon gjennom bevisst bruk av materialer, bøker, leker, verktøy og utstyr, og gjøre disse tilgjengelige for barna.

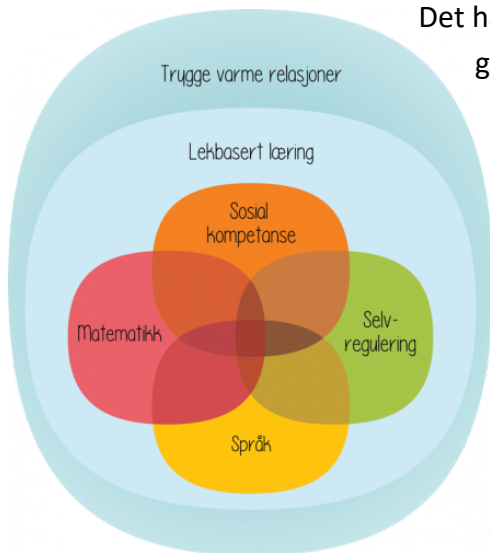
Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag for motivasjon for å begynne på skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner.

Kunnskapsdepartementet 2017

Det finnes mange former for lek. I denne sammenheng ser vi nærmere på begrepet «lekbasert læring».

Lekbasert læring

Det å benytte lekbasert læring i både barnehage og overgangen skole og SFO kan skape et godt samspill og tilhørighet for barna. Det er godt dokumentert i norsk og internasjonal forskning at barn helt frem til åtteårsalder (og gjerne mye lenger) lærer aller best gjennom lek. Lek er viktig både for trivsel og sosial utvikling, men også for barnets kognitive utvikling og læring. Lekbasert læring (også kalt veiledet lek) innebærer at barna deltar i lek med en pedagogisk intensjon tilrettelagt av ansatte i barnehage og skole.



Det har gjennom forskning vist at tidlig læring innen grunnleggende ferdigheter danner et fundament for å tilpasse seg og lære i skolen. For at barna skal få en myk overgang til skolen er det viktig å tilby barna leker og aktiviteter gjennom lekbasert læring innen områdene sosial kompetanse, selvregulering, språk og matematikk. Dette er områder som har stor betydning for at barna skal få en god overgang til skolen, og som gjør at de opplever mestring og glede både sosialt og faglig.

Grunnmodellen, Lekbasert læring, Størksen m.fl.

Overgangsobjekter

Bruk av felles overgangsobjekter i overgangen vil øke sannsynligheten for at barna opplever helhet og sammenheng mellom barnehage og skole.

Dette kan være gjenstander, bøker, spill eller leker som barna vil finne både i barnehagen og på skolen. Barnehage, skole og SFO kan la barna bli kjent med en felles bok, et spill en lek og en sang.



Alle skoler og barnehager i Haugesund har fått en overgangs bag med likt innhold som skal brukes gjennom året for å støtte en god overgang. De som benytter bagen, er ansvarlige for at den er intakt før den overleveres til neste gruppe.

Språk og kommunikasjon

Et godt ordforråd og begrepsforståelse i barnehagealder, øker sannsynligheten for god språkutvikling og gode skoleprestasjoner senere. Studier viser også sammenheng mellom tidligere erfaringer med bøker og lesing og barns språklige, og senere skriftspråklige utvikling. I tråd med forskning anbefales det derfor å ha fokus på sparestimulerende aktiviteter når barnehagen skal legge til rette for innhold i førskolegrupper/femårsgrupper. Dette arbeidet følges tett opp i 1. klasse, der det i «Leseplan for Haugesundsskolen» anbefales 15-20 minutt med språkleker hver dag.



Barn med flerspråklig bakgrunn

For flerspråklige barn gjelder de samme anbefalingene for en trygg og god overgang som for andre barn, men det er viktig å legge til rette for noen tilpasninger. Mange foreldre med minoritetspråklig bakgrunn, som ikke har hatt barn i norsk skole tidligere, kan se på overgangen som noe utrygt og ukjent. Dette kan virke inn på barnet. En overgangssamtale kan derfor være med på å trygge både barnet og foreldrene. Samtalen bør ta utgangspunkt i foreldrenes forventninger til skolen og skolens forventninger til foreldrene. Det vil også være hensiktsmessig at foreldre og barnehagen informerer skolen om barnet. Her må barnets styrker fremheves.

I henhold til opplæringsloven § 3-6 har barn med et annet morsmål enn norsk og samisk rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen i skolen. Om nødvendig har de også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Dersom dette er aktuelt, må foreldre gis god informasjon om hvordan skolen skal tilrettelegge for dette. Barnehage og skole må ta hensyn til at foreldre har ulike forutsetninger for å forholde seg til skriftlig informasjon på norsk. Det bør vurderes

om noe informasjon skal oversettes til andre språk. Bruk av tolk i samtaler og møter anbefales.

Barn med behov for særskilt tilrettelegging

Barn med behov for særskilt tilrettelegging er særlig sårbare i en overgangssituasjon og vil kreve systematisk oppfølging. Dette kan være barn med omfattende utviklingsvansker, barn med psykososiale utfordringer, barn med svake språklige- og kommunikative ferdigheter eller barn med sansetap (f.eks. døvhet).

Disse barna krever at det legges til rette for et samarbeid om overgangen betraktelig tidligere enn for andre barn, gjerne opptil 2 år før skolestart. Her bør en drøfte utvidet tilvenning, faste overgangsmøter med informasjonsoverføring og lage en plan for overgangen. Dette for å sikre at den nødvendige kompetanse er til stede i skolen.



2. Årshjul

Måned	Aktiviteter (Året før skolestart)	Ansvarlig
September	Brev om innskriving sendes hjem til elev og foresatte (NB – barn som ikke går i barnehage)	Skoleeier og rektor
September	Kartlegge og intensivere tiltak rundt minoritetsspråklige barns språkutvikling og begrepsforståelse.	Pedagogisk leder
November	Styrer inviterer rektor til samtale om behov for særskilt tilrettelagt omsorgs- eller læringsmiljø og eventuelt spesialundervisning. Dette gjelder barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp og/eller nedsatt funksjonsevne. Større saken bør løftes opp inntil to år før skolestart. Ansvarsgruppemøter for barn med IP organiseres utenom. Styrer informerer om minoritetsspråklige barn § 2-8 (flerspråklige) som skal overføres til skolen, samt generell utveksling av informasjon om barnegruppen. Husk samtykkeerklæringer fra foresatte.	Styrer
November	Hver barnehage sender oversikt over barn til aktuelle skoler innen 30.november. Bruk skjema «Oversikt over barn fra barnehage til skole».	Styrer
Februar	Gjøre avtaler med barnehager om besøk og tiltak for skolestartere slik at de blir kjent med skolen som ny arena.	Rektor og SFO leder
Februar/ mars	Samtale med foresatte til minoritetsspråklige barn om ev. behov for å begynne i første klasse på mottaksskolen ved Breidablikk læringscenter	Styrer og Breidablikk læringscenter
Februar/ mars	Sende skjema til foreldre med barn som kommer inn under § 2-8 i opplæringsloven, om de ønsker morsmålsopplæring og særskilt norskopplæring.	Rektor
Februar-mai	Informasjonsmøte for foreldre/foresatte på skolen.	Rektor
April/mai	Foreldresamtaler om skolestart for alle barn. Eventuell overføring av informasjon gjøres etter samtykke.	Pedagogisk leder
Mai- juni	Overføringsmøte med skolen, PPT og foresatte for barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp.	Styrer og pedagogisk leder
Mai-juni	Skole besøker barnehage for å treffe barn med spesialpedagogisk hjelp.	Rektor/inspektør, eventuelt kontaktlærer, spesiallærer
Juni	Besøksdag på skolen for barn og foreldre.	Rektor, kontaktlærere og SFO leder
September (etter skolestart)	Oppfølgingssamtale for elever med IP, spesialpedagogisk oppfølging og SNO- elever (skole, foresatte, PPT, evt bhg og andre).	Rektor

3. Skolestart

3.1 Innhold på første trinn

Barn starter skolen med ulike forutsetninger, erfaringer og modenhet. For at førsteklasinger skal lære på en meningsfull måte, og få utvidet kunnskap om fag, er det viktig å ta utgangspunkt i det kjente for å lære seg det nye og ukjente. De yngste elevene trenger å oppleve omsorg, nærhet og støtte. Det bør gis rom for barns lek og egne initiativ, slik de har vært vant med i barnehagen. Det anbefales en kombinasjon av fri lek og veiledet lek, (lekbasert læring). I fri lek bestemmer barna selv innhold og retning. Fri lek bidrar til trivsel og avspenning og gir rom for humor, fantasi og nysgjerrighet. Den fremmer dessuten læring og utvikling. I veiledet lek deltar barna i lek med en pedagogisk intensjon tilrettelagt av ansatte. I veiledet lek er barnas deltakelse og medvirkning vektlagt. De skal få oppleve mening, være engasjert og dessuten være i samspill og aktivitet. I leken er det både gøy og lærerikt å få møte skriving, lesing og regning i en sammenheng som er meningsfull for barna. Rollelek er en god og kjent metode som bør brukes. Klasseledelse og god organisering av undervisningen er viktig for at de yngste skal trives, mestre og lære. Overgangsobjekter som er avtalt mellom barnehage og skole må få en naturlig plass i undervisningen.

Bokstavprogresjon

I henhold til forpliktende leseplan for Haugesundsskolene startes det med bokstavinnlæring fra skolestart. Med støtte i teori og forskning anbefales det å introdusere to-tre bokstaver i uken. Det anbefales korte og hyppige økter. Bruk av denne metoden går hånd i hånd med god leseopplæring og prinsippet om tilpasset opplæring. Ved å gi elevene mulighet til å bli kjent med bokstavene raskere, vil de som strever få flere repetisjoner, mer øving og bedre tilpasset opplæring i det de strever med. Elevene som kan alle bokstavene, eller lærer bokstaver raskt, vil slippe å øve på de tingene de allerede kan, men heller få tilgang til alle bokstavene de trenger for å kunne lese og skrive meningsfulle tekster.



Praktisk og variert undervisning

Skaperglede, engasjement og utforskertrang er en del av opplæringens verdigrunnlag i læreplanen og rammeplanen. Barn og unge er nysgjerrige og ønsker å oppdage og å skape. For de yngste barna i skolen er lek nødvendig for trivsel og utvikling. Undervisningen skal

bygge på at elevene gjennom utforsking, nysgjerrighet, skaperglede og eksperimentering får tilgang til ny kunnskap og læring. For å lykkes med tilpasset opplæring kreves det variasjon i arbeidsmåter og pedagogiske metoder, slik at undervisningen tilpasses mangfoldet i elevgruppen innenfor fellesskapet. Varighet på aktivitetene, behov for situasjonsskifter og bevegelse må vektlegges.

SFO

I august 2021 trådte rammeplanen for skolefritidsordningen i kraft. Rammeplan for SFO er fastsatt som forskrift med hjemmel i opplæringsloven § 13-7. Målet er å sikre et likeverdig tilbud med god kvalitet over hele landet. Rammeplanen er forpliktende og tydeliggjør SFO's mandat som arena for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna, og som arena for omsorg og tilsyn. SFO skal bygge sin praksis på grunnleggende verdier som er felles for barnehage og skole. Barnets beste skal alltid være et grunnleggende hensyn.



Barns første møte med skolen er som oftest gjennom SFO. For å sikre gode overganger, der barn opplever trygghet og tilhørighet, har SFO en avgjørende rolle. Det blir sett på som en stor fordel at barna får muligheten til å bli kjent med det fysiske miljøet og personalet i SFO før skolestart.

Litteraturliste

Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64)*. Lovdata. [Lovdata](#)

Hoel, T., Reikerås, E., & Wagner, Å. K. (2020). *Skolestart: Se til barnehagene!*.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen – innhold og oppgaver*.

Kunnskapsdepartementet. (2021). *Rammeplan for skolefritidsordningen (SFO)*.

Kunnskapsdepartementet. (2015). *Veileder: Fra eldst til yngst – samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole*.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Et jevnere utdanningsløp*.

Meld. St. 6 (2019–2020). *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Kunnskapsdepartementet.

Meld. St. 18 (2010–2011). *Læring og fellesskap*. Kunnskapsdepartementet.

Opplæringsloven. (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998-07-17-61)*. Lovdata. [Lovdata](#)

Størksen, I., ten Braak, D., Breive, S., m.fl. (2024). *Lekbasert læring: Ressursbok for barnehage, skole og SFO*.



Haugesund
kommune

haugesund.kommune.no

Postadresse:

Postboks 2160
5504 Haugesund

Besøksadresse:

Kirkegata 85,
5528 Haugesund

Sentralbordet tlf. 21 04 33 00
postmottak@haugesund.kommune.no